

De aansprakelijkheid van de hotelhouder voor de meegebrachte zaken van de gast

Roland MITTENAERE

I. OORSPRONG EN VERANTWOORDING VAN DE NIEUWE REGELING

1. Bij de Wet van 4 juli 1972 werden de art. 1052-1954 B.W. in overeenstemming gebracht met de Europese overeenkomst betreffende de aansprakelijkheid van de hotelhouders voor de zaken van hun gasten (1). Deze overeenkomst werd te Parijs ondertekend op 17 december 1962; ze trad in werking op 15 februari 1967 (2) (3).

Art. 1 van de Overeenkomst bepaalt dat de Overeenkomstsluitende Partijen er zich toe verbinden hun nationale wetgeving met de voorschriften in de Bijlage in overeenstemming te brengen. Deze bevat minimumregelen betreffende de aansprakelijkheid. Het staat de ondertekende partijen echter vrij de aansprakelijkheid uit te breiden; ze kan ook beperkt worden krachtens art. 2 van de Overeenkomst. De bepalingen in de Bijlage zijn niet als eenvormige wet bedoeld.

2. Vroeger waren de hotelhouders niet talrijk. Bovendien genoten ze geen goede faam. Naar het voorbeeld van het Romeins recht werden ze dan ook onbeperkt aansprakelijk gesteld in het oude art. 1952 B.W. (4). Met de uitbreiding van het hotelwezen gingen er bij het einde van de vorige eeuw stemmen op om de aansprakelijkheid te beperken. De Wet van 22 juli 1897 beperkte de aansprakelijkheid dan « *tot duizend frank voor de muntspeciën, de effecten en waarden van alle*

(1) *Wet van 4 juli 1972 betreffende de aansprakelijkheid van hotelhouders, B.S.*, 19 augustus 1972; deze wet is in werking getreden op 29 augustus 1972. De Overeenkomst werd in België goedgekeurd door de Wet van 28 februari 1970, *B.S.*, 3 oktober 1972.

(2) Volgende landen hebben de Overeenkomst ondertekend: België, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Groot-Brittannië, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk en Turkije. Begin 1972 was zij bekrachtigd door België, Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië en Ierland.

(3) Voor meer bijzonderheden in verband met de totstandkoming, zie: BAETEMAN, M., *De nieuwe wetgeving inzake de aansprakelijkheid van de hotelhouders* (Wet van 4 juli 1972), *R.W.*, 1973-74, kol. 1345-1346 en HERBOTS, J., BUTZLER, R. en VASTERSAVENDTS, A., *Overzicht van Rechtspraak (1961-1969). Bijzondere Overeenkomsten*, T.P.R., 1973, blz. 511-512.

(4) De historische achtergronden van deze aansprakelijkheid worden bondig geschetst door MORET, L., *Le contrat d'hôtellerie*, *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1973, blz. 663-664.

aard en de kostbare voorwerpen die niet dienen voor het persoonlijk en gewoon gebruik van de reiziger, wanneer hij die niet werkelijk in handen van de logement- of hotelhouder ter bewaring gegeven heeft». Vanzelfsprekend konden de verenigingen van hotelhouders geen vrede nemen met dergelijke regeling die nog steeds blijk gaf van het achterhaalde wantrouwen t.a.v. hun leden.

In de nieuwe wetgeving werd het probleem grondiger aangepakt door de omkering van het aansprakelijkheidsprincipe: waar de hotelhouder vroeger onbeperkt aansprakelijk was en enkel in bepaalde gevallen beperkt aansprakelijk, geldt nu de beperkte aansprakelijkheid als principe en is de onbeperkte aansprakelijkheid de uitzondering.

II. BEPALING EN KENMERKEN VAN DE HOTELBEWAARGEVING

3. De hotelbewaargeving is een bestanddeel van een gemengde overeenkomst, het zgn. « *hotelcontract* », dat in het Burgerlijk Wetboek als dusdanig niet geregeld is (5). In dit contract vinden we verschillende overeenkomsten terug, zoals koop van eetwaren, huur van kamer, huur van diensten... en bewaargeving van zaken. Alleen dit laatste element wordt hier behandeld (6).

Deze bewaargeving vertoont volgende kenmerken:

1. ze komt tot stand zonder dat de hotelhouder de meegebrachte zaken in handen krijgt;
2. ze is een bewaargeving uit noodzaak;
3. op de hotelhouder rust een bijzondere aansprakelijkheid.

De eerste twee kenmerken worden in de volgende nummers besproken, terwijl de bijzondere aansprakelijkheid van de hotelhouder verder behandeld wordt in de nummers 10 e.v..

4. Art. 1952 B.W. bepaalt uitdrukkelijk dat de hotelhouder als *bewaarner* aansprakelijk is voor de zaken die de gasten meebrengen. Deze kwalificatie wil alle twijfel uitsluiten omtrent de aard van het contract; immers, in tegenstelling tot de gewone bewaargeving die een reëel contract is, wordt er in beginsel geen afgifte van de meegebrachte zaken vereist (art. 1952, lid 2, littera a, B.W.; zie verder, nr. 8).

5. In de wet wordt er verder gepreciseerd dat het om een *bewaargeving uit noodzaak* gaat. Principieel heeft dat alleen gevolgen voor

(5) Het Burgerlijk Wetboek bevat wel een aantal verspreide bepalingen inzake het hotelcontract, met name de art. 1952 e.v. (*hotelbewaargeving*), 2102, 6° (*voorrecht van de hotelhouder*) en 2271 (*verjaring van de vordering van de hotelhouder*).

(6) Over het hotelcontract, zie: MORET, L., o.c., blz. 663-700.

het bewijsrecht (7), in die zin dat het bewijs met getuigen en vermoedens mogelijk wordt, zelfs wanneer het een waarde betreft van meer dan drieduizend frank (art. 1348, 2°, 1950 en 1951 B.W.). Prima facie lijkt deze precisering overbodig (8), aangezien de hotelhouder een handelaar is, zodat het getuigenbewijs — in principe althans — door deze omstandigheid toelaatbaar is (9). De bewaargeving uit noodzaak heeft echter nog een tweede implicatie voor het bewijsrecht. Het is inderdaad zo dat de rechter een grotere vrijheid geniet in de beoordeling van de bewijskracht van het getuigenis en vermoeden (10): krachtens art. 1348, 2° B.W. dient hij ook rekening te houden met « *de hoedanigheid van de personen en de omstandigheden van het feit* ». De wet wil immers misbruik voorkomen: weinig betrouwbare mensen kunnen beweren een zaak in het hotel gebracht te hebben, kunnen de waarde van de zaak overschatten, enz. Het is dan ook logisch dat de rechter niet alleen de getuigen moet toetsen, maar ook hen, die de getuigen oproepen (11).

6. Reeds in het oude art. 1952 B.W. werd de hier bestudeerde verhouding tussen hotelhouder en gast gekwalificeerd als een bewaargeving uit noodzaak. Sommige auteurs hebben niet nagelaten kritiek uit te brengen op de door de wetgever gehuldigde zienswijze (12). Ze lieten vooral gelden dat de bijzondere aansprakelijkheid van de hotelhouder niet strookt met de regel dat de bewaargeving uit noodzaak — met uitzondering van de bewijsregeling — onderworpen is aan de bepalingen van de gewone bewaargeving. Daarenboven stelden ze de kwalificatie *bewaargeving* zelf in vraag, vermits er geen afgifte van de zaken vereist is.

Hoe gegrond deze kritieken vanuit rechtstheoretisch standpunt ook mogen zijn, toch slaagden deze auteurs er niet in een geldig alternatief naar voor te brengen (13). Aan hogervernoemde bezwaren kan

(7) Vergelijk met het Romeins recht, waar de bewaargeving uit noodzaak als dusdanig een zwaardere verantwoordelijkheid meebracht.

(8) In deze zin: KLUYSKENS, A., *Beginselen van Burgerlijk Recht, De Contracten*, IV, Antwerpen, Standaard, 1952, tweede uitgave, nr. 461, blz. 586.

(9) *H.W.*, Boek I, art. 2 en 25.

(10) Over de vrijheid van de rechter t.a.v. het getuigenbewijs in het algemeen, zie: VAN GERVEN, W., *Beginselen van Belgisch Privaatrecht, Algemeen Deel*, I, Antwerpen, Standaard, 1969, nr. 118, blz. 369-370, met verwijzingen naar Cassatierechtspraak in noot 49.

(11) DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, V, (Deuxième Partie), Brussel, E. Bruylant, 1952, nr. 236, blz. 225-226.

(12) Zie de auteurs geciteerd bij: DE PAGE, H., o.c., V, nr. 224, blz. 232, noten 4 en 5. Adde: MAZEAUD, H. en L. en MAZEAUD, J., *Leçons de droit civil, Principaux contrats*, III, (2), Paris, Montchrestien, 1968, derde uitgave, nr. 1511, blz. 667.

(13) DE PAGE, H., o.c., V, nr. 244, blz. 233.

o.i. alleen tegemoet gekomen worden door een reglementering van het hotelcontract zelf, waarin de aansprakelijkheid van de hotelhouder voor de meegebrachte zaken van de gast wordt behandeld. Het valt te betreuren dat de wetgever in 1972 deze aangewezen hervorming niet heeft doorgevoerd (14).

III. TOEPASSINGSGBIED

7. Wat onder *hotelhouder* (15) dient te worden verstaan heeft de wetgever, zoals voorheen, aan de rechtspraak overgelaten. Worden in elk geval niet uitsluitend bedoeld de hotelhouders, zoals bepaald in de speciale reglementering op de hotelnijverheid, met name in het K.B. van 17 juli 1964 betreffende het statuut van de hotelinrichtingen (16). Ook de houders van motels, pensions, herbergen, enz., vallen onder deze regeling (17).

Het begrip *hotelhouder* kan wellicht nog het best omschreven worden als volgt: hotelhouder is « *degene die tegen betaling nachtlogies verleent* » (18).

De betaling is o.i. essentieel, het geen blijkt uit het feit dat de aansprakelijkheid per schadegeval principieel beperkt is tot honderd maal de logiesprijs per dag (art. 1952, in fine B.W.; zie verder, nr. 11).

Om uit te maken of de wet betreffende de aansprakelijkheid van toepassing is op een bepaalde rechtsverhouding, dient men na te gaan wat het voorwerp van de overeenkomst is. Bestaat de prestatie van een der partijen uitsluitend of hoofdzakelijk in het verstrekken van nachtlogies, dan is de wet van toepassing. Is het voorwerp evenwel ruimer of zijn de nachtlogies slechts bijkomstig, dan is de presterende partij geen *hotelhouder* in de zin van de wet.

Vallen onder het begrip *hotelhouder*, degenen die, zelfs zonder over een eigenlijke hotelinrichting te beschikken, aan voorbijtrekkende

(14) De Franse wetgever heeft evenmin gevolg gegeven aan de gerezen kritiek. Zie: *Loi n° 73-1141 du 24 décembre 1973 modifiant les articles 1952 à 1954 du code civil sur la responsabilité des hôteliers* (J.O., 27 déc., p. 13835).

(15) Het woord « *logementhouder* » werd met het oog op vereenvoudiging weggelaten, aangezien het als synoniem van het woord « *hotelhouder* » kan worden beschouwd. Door de Wet van 4 juli 1972 werd de terminologie van art. 20, 6° van de Hypotheekwet in overeenstemming gebracht met de nieuwe bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Die overeenstemming werd niet doorgetrokken tot art. 1782, B.W., zoals voorgesteld door de Raad van State, omdat de daarin geregelde vervoerovereenkomst in feite aan de Wet van 25 augustus 1891 is onderworpen (*Parl. Besch., Kamer, 1969-70, nr. 569-1, blz. 7-8*).

(16) *B.S., 7 augustus 1964*.

(17) *Parl. Besch., Senaat, 1971-72, nr. 309, blz. 6*.

(18) *FOCKEMA ANDREAE's Rechtsgeleerd Handwoordenboek, Tw. Hotelhouder, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink & Zoon, 1970, derde uitgave, blz. 246*.

personen gemeubileerde kamers verhuren om er te overnachten. Wordt de kamer daarentegen ter beschikking gesteld als woning, dan is er sprake van huur. M.a.w. het voorwerp van de overeenkomst is bepalend voor het onderscheid. Een *hotelcontract* omvat doorgaans ook het verstrekken van maaltijden, het reinigen van de kamers, enz. (zie hoger, nr. 3); deze prestaties zijn in regel vreemd aan de huur-overeenkomst. O.i. dient geen rekening te worden gehouden met de duur van het contract: een huur van een of meer dagen is juridisch best mogelijk (19), zoals het verblijf in een hotel een zekere tijd kan duren.

De wet is niet van toepassing op de restauratiehouders of drankslijters die geen logement verschaffen (20). Wel aanvaardt de rechtspraak dat er bewaargeving uit noodzaak is, wanneer in een spijshuis kosteloos een vestiaire ter beschikking van de klanten wordt gesteld. Dat heeft echter alleen tot gevolg dat het bewijs met getuigen en vermoedens toegelaten is, ongeacht de waarde van de zaak (21). De rechter zal evenwel nauwlettender toezien bij de appreciatie van het getuigenis en vermoeden (zie hoger, nr. 5). Wat de aansprakelijkheid betreft, zijn de gewone regels van de bewaargeving van toepassing (22).

De personen die niet blijven overnachten, doch alleen een maaltijd nemen in het hotel, worden niet door de Wet van 4 juli 1972 beschermd (23).

Ziekenhuizen zijn niet aansprakelijk als hotelhouder voor de zaken die de opgenomen patiënten in het ziekenhuis meebrachten (24), aangezien het voorwerp van de rechtsverhouding in de eerste plaats verpleging is; het verstrekken van nachtlogies is slechts bijzaak (25). Op grond van analoge beschouwingen vallen instellingen voor bejaarden, internaten van onderwijsinstellingen, enz., buiten het toepassingsgebied van deze wet. Inwonende dienstboden worden insgelijks niet door de wet beschermd.

(19) Zie: art. 1758, B.W.

(20) Rb. Brussel, 22 maart 1895, *B.J.*, 1895, blz. 619; Hrb. Brussel, 25 april 1905, *Pand. Pér.*, 1905, blz. 1288; Hrb. Brussel, 20 mei 1932, *R.G.A.R.*, 1933, blz. 1107.

(21) Rb. Dinant, 26 mei 1965, *Jur. Liège*, 1965-66, blz. 4; Hrb. Brussel, 9 mei 1964, *J.T.*, 1964, blz. 742.

(22) DE PAGE, H., *o.c.*, V, nr. 245, litt. B., blz. 236-237.

(23) Rb. Dinant, 24 dec. 1964, *R.G.A.R.*, 1965, nr. 7427 met noot; Poltiers, 14 jan. 1925, *S.*, 1925, 2, 25 met noot HUGUENEY en Cass. fr., 11 april 1969, *Bull. civ.*, 1969, nr. 3, blz. 185, nr. 108.

(24) Cass. fr., 17 dec. 1957, *D.*, 1958, J., 96, met noot.

(25) Voor het voorwerp van de verhouding *ziekenhuis-patiënt*, zie: SCHUYTSE, K., *Juridische kwalificatie van de verhouding geneesheer-patiënt en ziekenhuis-patiënt*, Acta Hospitalia, XII, 1972, nr. 3, blz. 75-76. Deze auteur beschouwt de ganse verbintenis van het ziekenhuis als een *inspanningsverbintenis*, ook wat het zgn. *hotelcontract* betreft. Bijgevolg is de bijzondere aansprakelijkheid van de hotelhouder niet van toepassing op deze verhouding (zie verder, nr. 10).

Het begrip *hotelhouder* dient eng te worden geïnterpreteerd, vermits we hier staan voor een wetgeving die afwijkt van het gemene recht inzake aansprakelijkheid. Bovendien zijn deze bepalingen van dwingende aard (zie verder, nr. 18).

8. « *Als meegebrachte zaken, waarvoor de hotelhouder aansprakelijk is, worden aangemerkt de zaken :*

a) *welke zich in het hotel bevinden gedurende de tijd dat de gast er een slaapgelegenheid ter beschikking heeft ;*

b) *welke de hotelhouder of een persoon die hem zijn diensten verleent, buiten het hotel onder zijn toezicht neemt gedurende de tijd dat de gast er een slaapgelegenheid ter beschikking heeft ;*

c) *welke de hotelhouder of een persoon die hem zijn diensten verleent, binnen of buiten het hotel onder zijn toezicht neemt gedurende een redelijke tijd vóór of na de tijd dat de gast er een slaapgelegenheid ter beschikking heeft ;*

(art. 1952, lid 2 B.W.)

Er is dus geen afgifte vereist van de zaken « *welke zich in het hotel bevinden gedurende de tijd dat de gast er een slaapgelegenheid ter beschikking heeft* ». De rechtsbetrekking tussen hotelhouder en gast ontstaat hier uit het enkel medebrengen van de zaken door de gast die een slaapgelegenheid ter beschikking heeft (zie hoger, nr. 4).

In alle andere gevallen (zie hoger, litt. b en c) is er wel afgifte vereist wil men de aansprakelijkheid van de hotelhouder weerhouden. Wie bijv., zomaar zijn koffers achterlaat bij zijn vertrek uit het hotel, zal in geval van beschadiging, vernieling of ontvreemding de hotelhouder niet aansprakelijk kunnen stellen op grond van deze wet (zie verder, nr. 14).

9. Voertuigen en levende dieren worden niet als meegebrachte zaken beschouwd (art. 1954 quater B.W.). Ten aanzien van deze zaken is de hotelhouder aansprakelijk overeenkomstig het gemeen recht inzake bewaargeving (26), indien hij de bewaring uitdrukkelijk of stilzwijgend op zich genomen heeft (27). De hotelhouder die een garage ter beschikking stelt van zijn gasten is voor de wagens en hun lading aansprakelijk als de garagehouder. Terzake geldt het gemeen recht van de bewaargeving, die zowel kosteloos als bezoldigd kan zijn (28). Deze uitsluiting van de voertuigen is gerechtvaardigd, omdat anders

(26) De aansprakelijkheid is verschillend, al naargelang de bewaargeving kosteloos is of onder bezwarende titel. Zie : DEKKERS, R., *Handboek van Burgerlijk Recht*, II, Brussel, E. Bruylant, 1971, tweede uitgave, nrs. 1200 en 1201, blz. 674-675.

(27) Cass., 11 dec. 1845, *Pas.*, 1846, I, 75 ; Cass., fr., 24 dec. 1924, *D.*, 1924, I, 16.

(28) Voor meer bijzonderheden in verband met het garagecontract, zie : VINCENT, L., *La nature du contrat de garage*, R.C.J.B., 1963, blz. 351-361 ; HERBOTS, J., BUTZLER, R. en VASTERSAVENDTS, A., o.c., blz. 513-516.

de aansprakelijkheid te uitgebreid zou worden en ook omdat het niet wenselijk is de garages van een hotel aan een regeling te onderwerpen die verschilt van deze die voor de andere garages geldt (29). Levende dieren worden evenmin als meegebrachte zaken beschouwd, daar anders de aansprakelijkheid van de hotelhouder te zwaar zou zijn: men kan immers niet verlangen dat hij voortdurend toezicht op die dieren houdt (30). Voor deze zaken is de hotelhouder evenwel aansprakelijk als gewone bewaarnemer (31).

IV. AANSPRAKELIJKHEID VAN DE HOTELHOUDER

10. *Aard van de aansprakelijkheid als hotelhouder*

De hotelhouder is als bewaarnemer aansprakelijk voor beschadiging, vernieling of ontvreemding van zaken welke een gast die in het hotel zijn intrek neemt en er logeert, naar het hotel meebrengt (art. 1952 B.W.). Het gaat om een *quasi-objectieve* aansprakelijkheid is objectief, in die zin dat de hotelhouder ook aansprakelijk is in bepaalde toevallige omstandigheden, alsmede voor handelingen van vreemden die het hotel in- en uitgaan (32). Het beginsel van de objectieve aansprakelijkheid is echter niet volledig doorgetrokken: in bepaalde gevallen, waarin hem geen schuld treft gaat de hotelhouder vrijuit; deze gevallen worden limitatief opgesomd in art. 1954 B.W. (zie verder nr. 13).

Aangezien de aansprakelijkheid quasi-objectief is, dient de gast geen enkele fout in hoofde van de hotelhouder te bewijzen; op deze rust trouwens een resultaatsverbintenis: hij wordt geacht schuldig te zijn, tenzij hij zich kan beroepen op art. 1954 B.W. (33).

Deze quasi-objectieve aansprakelijkheid verhindert niet dat de hotelhouder aansprakelijk kan zijn wegens schuld: kan de gast een fout bewijzen in hoofde van de hotelhouder of van de personen die hem zijn diensten verlenen, dan zal dat zijn repercuties hebben op de omvang van de aansprakelijkheid (zie verder, nr. 12,c).

(29) *Parl. Besch., Kamer, 1969-70, nr. 569-1, blz. 5.*

(30) *Ibidem.*

(31) Zie voetnoten 26 en 27.

(32) *Parl. Besch., Kamer, 1969-70, nr. 569-4, blz. 2.*

(33) Hrb. Brussel, 31 mei 1960, *Bull.*, 1963, 149, met noot M.G.; Luik, 21 december 1960, *Pas.*, 1961, II, 229. — Over de resultaatsverbintenis in het algemeen, zie: DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, II, (Première Partie), Brussel, E. Bruylant, 1964, derde uitgave, nr. 596, blz. 591-594; PLANCQUEEL, A., *Obligations de moyens, obligations de résultat. (Essai de classification des obligations contractuelles en fonction de la charge de la preuve en cas d'inexécution)*, Rev. Trim. Dr. Civ., 1972, blz. 335-340.

11. *Omvang van de aansprakelijkheid : principieel beperkt*

In tegenstelling met het vroegere recht (34), is de aansprakelijkheid van de hotelhouder per schadegeval principieel beperkt tot honderd maal de logiesprijs per dag van de slaapgelegenheid (art. 1952, lid 3 B.W.). Zoals duidelijk uit de tekst blijkt is de aansprakelijkheid per schadegeval beperkt. Wanneer de gast tijdens het zelfde verblijf in een hotel het slachtoffer wordt van verschillende gebeurtenissen met verlies of beschadiging van zijn zaken, wordt het grensbedrag van de aansprakelijkheid van de hotelhouder berekend met inachtneming van het aantal van die gebeurtenissen.

De logiesprijs werd door de Koning als volgt nader omschreven : « *De logiesprijs per dag waarnaar artikel 1952, derde lid van het Burgerlijk Wetboek verwijst, is de prijs van de slaapgelegenheid zoals die door de hotelhouder is aangeplakt, vermeerderd met het eventueel voor de dienst vastgestelde percentage.*

In die logiesprijs zijn niet begrepen belastingen en taksen van alle aard, inzonderheid de belasting op de toegevoegde waarde » (35).

Voor de toepassing van deze bepalingen komt in aanmerking de logiesprijs die de hotelhouder heeft aangeplakt overeenkomstig de bijzondere voorzieningen betreffende het statuut van en de prijzen in de hotelinrichtingen (36) ; die reglementeringen zullen worden aangevuld om de logiesprijs te kunnen bepalen in ingewikkelde gevallen, zoals die waarin bijv., voor logies en maaltijden een totale prijs is vastgesteld (37).

De Europese Overeenkomst bood twee systemen van beperkingen : een beperking tot 3.000 goudfranken, d.i. 10.000 Belgische franken, ofwel een beperking tot honderd maal de prijs per dag van de kamer. Terecht heeft de wetgever het laatste verkozen. Dit systeem biedt twee voordelen : aldus wordt automatisch rekening gehouden met de categorie van het hotel en verder dient de wetgeving niet voortdurend te worden aangepast indien de koopkracht van de munt daalt (38).

(34) Voor het vroegere recht, zie o.m. : BAETEMAN, M., o.c., kol. 1349.

(35) Art. 1, K.B. van 24 juni 1973 tot uitvoering van artikel 1952 van het Burgerlijk Wetboek, betreffende de aansprakelijkheid van hotelhouders, B.S., 14 augustus 1973.

(36) Art. 1 tot 7 van het K.B., nr. 188 van 27 juli 1935 betreffende het aanplakken der prijzen in de inrichtingen welke verblijf- en eetgelegenheid verschaffen, B.S., 29 en 30 juli 1935, en art. 20 tot 22 van het K.B. van 17 juli 1964 betreffende het statuut van hotelinrichtingen, B.S., 7 augustus 1964. Eerstgenoemd K.B. wordt in art. 78 van de Wet betreffende de handelpraktijken (B.S., 30 juli 1971) opgeheven op een datum door de koning te bepalen in een speciaal uitvoeringsbesluit.

(37) Parl. Besch., Kamer, 1969-70, nr. 569-1, blz. 7.

(38) Meestal wordt de wetgeving niet (tijdig) aangepast, wat dan leidt tot anachronismen. Een treffend voorbeeld hiervan vinden we in het oude art. 1953, lid 2 waar de aansprakelijkheid voor « *kostbare voorwerpen waarvan de gast gewoonlijk geen gebruik maakt* » beperkt was tot duizend frank (zie hoger, nr. 2).

12. Uitzonderlijk is de aansprakelijkheid onbeperkt

Krachtens art. 1953 B.W. zijn er slechts drie gevallen van onbeperkte aansprakelijkheid :

a. wanneer de zaken in handen van de hotelhouder of van personen die hem hun diensten verlenen, ter bewaring zijn gegeven (art. 1953, lid 2 B.W.).

In beginsel is de hotelhouder niet verplicht de meegebrachte zaken in bewaring te nemen, met uitzondering evenwel van wat verder in dit nummer gezegd wordt over waardepapieren, geld en waardevolle zaken.

Ofschoon het bewijs met getuigen steeds toelaatbaar is (zie hoger, nr. 5), doet de gast er toch best aan een ontvangstbewijs te vragen, teneinde over een duidelijk bewijs van de bewaargeving te beschikken (39).

b. wanneer de hotelhouder heeft geweigerd zaken in bewaring te nemen, ten aanzien waarvan hij tot bewaarneming verplicht is « *De hotelhouder is verplicht waardepapieren, geld en waardevolle zaken in bewaring te nemen; hij mag de inbewaarneming daarvan alleen weigeren, indien zij gevaarlijk zijn of indien zij, de grootte van het hotel en de omstandigheden in aanmerking genomen, een buitensporige handelswaarde hebben of overlast veroorzaken.*

Hij kan verlangen dat het hem toevertrouwde voorwerp is opgeborgen in een afgesloten of verzegelde verpakking ».

(art. 1953, lid 3 B.W.).

Heeft de gast de waardevolle zaken niet afgegeven of heeft de hotelhouder terecht geweigerd ze aan te nemen, dan blijft de algemene regel van toepassing, nl. de beperking van de aansprakelijkheid per schadegeval tot honderd maal de logiesprijs per dag van de slaapgelegenheid.

De loutere omstandigheid van het niet afgeven of van de buitensporige handelswaarde van de zaak bevrijdt de hotelhouder niet van zijn beperkte aansprakelijkheid overeenkomstig art. 1952 B.W.

Hier kan ook geen sprake zijn van gedeelde verantwoordelijkheid, zolang de schade niet mede te wijten is aan de gast, overmacht of een gebrek van de zaak (zie verder, nr. 13).

c. wanneer de beschadiging, de vernieling of de ontvreemding van de in artikel 1952 bedoelde zaken het gevolg is van de schuld van de hotelhouder zelf of van personen die hem hun diensten verlenen (art. 1953, lid 4 B.W.).

De uitdrukking *personen die hem hun diensten verlenen* is ruimer dan de omschrijving *dienstboden en aangestelden van het hotel* in het oude art. 1953, lid 1 B.W. Bedoeld worden alle personen die de

(39) Art. 1325 B.W. is niet van toepassing : daar het contract slechts de hotelhouder verbintenissen oplegt, volstaat één enkel geschrift, dat de gast bewaart.

hotelhouder bij de uitvoering van zijn contractuele verplichtingen betreft, ongeacht of er tussen hem en die personen een arbeidsovereenkomst bestaat. Vallen dus onder de nieuwe omschrijving: familieleden, gelegenheidsstagiairs, personeelsleden, enz. (40). Dezelfde uitdrukking vinden we terug in het art. 1952, litt. b en c, alsook in art. 1953, litt. a B.W.

13. *Gevallen waarin de hotelhouder niet aansprakelijk is. Gedeelde aansprakelijkheid*

Van zijn — in omvang beperkte — aansprakelijkheid wordt de hotelhouder ontheven wanneer de beschadiging, de vernieling of de ontvreemding *uitsluitend* te wijten is aan:

1. de gast of een persoon die hem vergezelt, bij hem in dienst is of hem bezoekt;
2. overmacht;
3. gewapenderhand gepleegde diefstal;
4. de aard of het gebrek van de zaak.

Deze opsomming in art. 1954 B.W. is limitatief (41).

De bewijslast rust op de hotelhouder. Het zal hem zeer moeilijk vallen te bewijzen dat een feit overmacht uitmaakt. Van overmacht kan immers alleen sprake zijn, indien:

1. het feit gepleegd is door personen die volkomen vreemd zijn aan het hotel. Zijn geen overmacht in de zin van de wet de daden van personen die in het hotel komen en gaan. De hotelhouder is aansprakelijk daarvoor, ook al heeft hij alle voorzorgsmaatregelen getroffen (42).
2. het feit onoverwinnelijk is.

Brand noch diefstal zijn op zichzelf overmacht: de hotelhouder is aansprakelijk, tenzij hij bewijst dat die gebeurtenissen het gevolg waren van een uitwendige oorzaak die niet te vermijden was (43).

In geval van gewapenderhand gepleegde diefstal dient de hotelhouder geen overmacht te bewijzen: door dat feit zelf is hij bevrijd.

De woorden « voor zover » in art. 1954 B.W. wijzen erop dat de hotelhouder van zijn aansprakelijkheid alleen is ontheven, wanneer de schade *uitsluitend* te wijten is aan de gast, overmacht of de aard van het voorwerp. Gedeelde aansprakelijkheid tussen hotelhouder en gast is dus mogelijk (44).

(40) *Parl. Besch., Kamer, 1969-70, nr. 569-1, blz. 6; Parl. Besch., Kamer, 1969-70, nr. 569-4, blz. 7.*

(41) Om de aansprakelijkheid krachtens deze wet te kunnen weerhouden moet het schadegeval uiteraard onder het toepassingsgebied van deze uitzonderingswetgeving vallen. Zie hoger, nrs. 7 tot 9.

(42) Hrb. Oostende, 30 sept. 1897, *Pas.*, 1899, III, 62; Brussel, 31 jan. 1896, *Pas.*, 1896, II, 152. Zie ook hoger, nr. 10.

(43) Voor een geval van brand, zie: Paris, 17 jan. 1850, *D.P.*, 1851, 2, 122.

(44) *Parl. Besch., Kamer, 1969-70, nr. 569-1, blz. 4.*

Indien de schade niet volledig te wijten is aan de gast, overmacht of de aard van het voorwerp, zal de hotelhouder voor een deel aansprakelijk zijn, ook al kan hem, noch de personen waarvoor hij instaat, een fout ten laste worden gelegd. Zijn aansprakelijkheid is immers quasi-objectief (zie hoger, nr. 10).

Zijn er gronden om de onbeperkte aansprakelijkheid van de hotelhouder te weerhouden (zie hoger, nr. 12), terwijl de schade gedeeltelijk ook te wijten is aan de gast, overmacht of de aard van de zaak, dan zal de hotelhouder onbeperkt aansprakelijk zijn, maar de gast zal ook voor een deel van de schade moeten instaan.

14. *Begin en einde van de bijzondere verantwoordelijkheid*

De bijzondere verantwoordelijkheid van de hotelhouder kan bestaan gedurende een redelijke termijn voor of na de tijd dat de gast een slaapgelegenheid ter beschikking heeft.

Vereist is evenwel dat de hotelhouder of een persoon die hem zijn diensten verleent, binnen of buiten het hotel, de zaken onder zijn toezicht neemt (art. 1952, lid 2, littera c B.W.), hetgeen minstens een stilziggende aanvaarding van de *afgegeven* zaken impliceert (45). Deze uitbreiding van de aansprakelijkheid ten aanzien van het vroegere recht komt overeen met de huidige gebruiken van de gasten die dikwijls bagage voorop zenden, soms een deel van de bagage achterlaten voor een excursie van enkele dagen, enz. Het zal de taak zijn van de rechter in elk concreet geval de redelijke termijn te beoordelen in het licht van de gebruiken (46).

Door een analogische interpretatie van de hotelbewaargeving was de vroegere rechtspraak reeds tot een zekere uitbreiding in dezelfde zin gekomen. Onder het nieuwe recht zijn betwistingen dienaangaande uitgesloten.

Zo werd geoordeeld dat, wanneer de bagage met een voertuig van het hotel aangebracht wordt, de verantwoordelijkheid van de hotelhouder bestaat vanaf het inladen in dat voertuig (47).

De Rechtbank van Koophandel te Luik besliste dat de speciale verantwoordelijkheid blijft bestaan, indien de hotelhouder de meegebrachte zaken onder zich houdt om er zijn voorrecht op uit te oefenen (48).

(45) Vgl. met art. 1952, lid 2, litt. a B.W., waar geen afgifte vereist is (hotelbewaargeving *sensu stricto*).

(46) *Parl. Besch.*, Kamer, 1969-70, nr. 569-4, blz. 8; *Parl. Besch.*, Senaat, 1971-72, nr. 309, blz. 3.

(47) Brussel, 8 dec. 1910, *Pas.*, 1911, II, 14; Rb. Brussel, 6 maart 1880, *B.J.*, 1880, 131.

(48) Hrb. Luik, 6 feb. 1903, *Pand. Pér.*, 1903, 1064. — Krachtens art. 20, 6° van de hypotheekwet zijn de leveringen van een hotelhouder bevoorrecht op de goederen van de reiziger die in het hotel zijn gebracht. Voor meer bijzonderheden, zie: KLUYSKENS, A., *o.c.*, nr. 466, blz. 590.

Deze uitspraken kaderen volledig in de nieuwe regeling van art. 1952, lid 2, litt. c, B.W.

15. Op de vraag of de gast bij zijn vertrek de hotelhouder kan verplichten tot het in bewaring nemen van meegebrachte zaken, dient m.i. principieel negatief te worden geantwoord (49), behalve voor wat de zaken betreft die de hotelhouder in bewaring moet nemen krachtens art. 1953, lid 5 B.W.

Inderdaad de hotelhouder is alleen verplicht tot zakelijke inbewaarneming van waardepapieren, geld en waardevolle zaken (zie hoger, nr. 12). Vermits de wet niets bepaalt omtrent de periode waarin hij tot deze inbewaarneming verplicht is, mag men aannemen dat hij ertoe verplicht is gedurende een redelijke tijd (voor- en) nadat de gast zijn intrek genomen heeft in het hotel (artt. 1953, lid 5 jo. 1952, lid 2, litt. c B.W.

16. *Tenietgaan van de rechten van de gast*

De gast zal zich niet op de bepalingen van de wet kunnen beroepen, indien hij niet onmiddellijk na de vaststelling van de opgelopen schade daarvan kennis geeft aan de hotelhouder (art. 1954bis B.W.).

Dit voorschot verleent aan de hotelhouder een zekere bescherming in geval van nalatigheid van de gast. Daarvan geniet de hotelhouder echter niet als de aansprakelijkheid voortvloeit uit zijn schuld (zelfde artikel).

Hoe de kennisgeving dient te geschieden is in de wet niet geregeld. In bepaalde omstandigheden zal een aangetekend schrijven het aangewezen middel zijn. Wanneer de gast zich nog in het hotel bevindt zal de kennisgeving doorgaans mondeling geschieden. Wordt deze later door de hotelhouder betwist, dan zal de gast de kennisgeving moeten bewijzen, zoniet kan hij de bepalingen van de wet niet inroepen. Ofschoon het getuigenbewijs toelaatbaar is, doet de gast er goed aan een schriftelijke bevestiging van zijn kennisgeving te vragen om alle latere moeilijkheden te vermijden.

17. *Bewijslast (50)*

Doet er zich een schadegeval voor, dan dient de gast in elk geval te bewijzen :

— dat het voorwerp van de schade een meegebrachte zaak is (zie hoger, nr. 8).

— dat die zaak verdwenen of beschadigd is tijdens het verblijf in

(49) Of er eventueel een dergelijke verplichting bestaat op grond van het gebruik in de hotelnijverheid wordt hier buiten beschouwing gelaten. — Voor de voorwaarden waaraan dat gebruik zou moeten beantwoorden om rechtskracht te hebben, zie : VAN GERVEN, W., o.c., nr. 13, blz. 43-44, alsmede : Cass., 29 mei 1947, *R.W.*, 1947-48, kol. 834.

(50) Over de bewijsmiddelen, zie hoger, nr. 5.

het hotel (51). De gast moet niet het bepaalde feit bewijzen (bijv., diefstal, beschadiging door het personeel of door een andere gast, enz.), dat de schade veroorzaakt heeft (52). Als bewaarnemer (zie hoger, nr. 4) is de hotelhouder immers aansprakelijk voor de loutere verdwijning (resp. beschadiging) van de meegebrachte zaken: deze feiten beletten hem die zaken terug te geven (resultaatverbintenis) (53). — de waarde van de zaak en de schade. De schadevergoeding is immers niet forfaitair bepaald in deze wet; alleen is zij beperkt tot een bepaald maximum per schadegeval. Niets belet dat de hotelhouder in een bepaald geval een vergoeding moet uitkeren die minder bedraagt dan honderd maal de logiesprijs per dag.

Mochten er betwistingen rijzen nopens het toepassingsgebied « *ratione personae* » (zie hoger, nr. 7), dan zal de gast moeten aantonen dat de wet van toepassing is.

Om zich van zijn aansprakelijkheid te bevrijden of om deze te beperken (gedeelde verantwoordelijkheid; zie hoger, nr. 13), moet de hotelhouder aantonen dat de schade geheel of ten dele te wijten is aan de gast, overmacht, gewapenderhand gepleegde diefstal of de aard van de zaak (art. 1954 B.W.).

18. *Relatieve nietigheid van exoneratieclausules*

In tegenstelling met het vroegere recht (54) is iedere eenzijdige verklaring van de hotelhouder tot uitsluiting of beperking van zijn aansprakelijkheid nietig. Hetzelfde geldt voor iedere overeenkomst tussen de hotelhouder en de gast aangegaan vóór het schadegeval (art. 1954 ter B.W.).

We staan hier bijgevolg voor een uitzondering op het principe van de contractuele vrijheid van partijen (art. 1134 B.W.). Deze regeling is van dwingend recht, doch niet van openbare orde (55). Immers alleen de overeenkomsten vóór het schadegeval zijn nietig. Niets belet de hotelhouder en de gast de zaak in der minne te regelen na het

(51) Behoudens de verantwoordelijkheid van de hotelhouder gedurende een redelijke tijd vóór- en nadat de reiziger zijn intrek in het hotel genomen heeft (zie hoger, nr. 14).

(52) Brussel, 31 jan. 1896, *Pas.*, 1896, II, 152. De voorziening tegen dat arrest werd verworpen door Cass., 26 nov. 1896, *Pas.*, 1897, I, 24.

(53) DE PAGE, H., *o.c.*, V, nr. 250, blz. 236-240; DEKKERS, R., *o.c.*, nr. 1221, blz. 684.

(54) Onder het vroegere recht aanvaardde de rechtspraak de geldigheid van exoneratieclausules, op voorwaarde dat de hotelhouder bewees dat de gast er kennis van had genomen en er op ondubbelzinnige wijze — als was het stilzwijgend — in had toegestemd. — Luik 21 dec. 1960, *Pas.*, 1961, II, 229.

(55) Over de begrippen *openbare orde* en *dwingend recht*, zie: BAETEMAN, G., *Les effets des dispositions légales impératives protégeant des intérêts privés*, R.C.J.B., 1960, blz. 158-174 en VAN GERVEN, W., *o.c.*, nrs. 26-28, blz. 73-82.

ontstaan van de schade. De gast kan dus aan de wettelijke bescherming verzaken, wanneer er zich een schadegeval heeft voorgedaan.

Vermits het gaat om dwingend recht dat niet van openbare orde is, kan de nietigheid van de omstreden bedingen alleen ingeroepen worden door de beschermde partij, nl. de gast. De rechter kan de exoneration-clausule niet ambtshalve nietig verklaren. De nietigheid is relatief.

Wanneer de gast de nietigheid inroept blijft de overeenkomst in haar geheel geldig, met uitzondering van de omstreden bepaling (gedeeltelijke nietigheid).

Aangezien de bepalingen van deze wet dwingend zijn, dienen ze beperkend te worden geïnterpreteerd, dit in toepassing van het algemeen beginsel dat uitzonderingen eng zijn op te vatten.

Vanzelfsprekend zijn alleen de verklaringen en overeenkomsten die raken aan de specifieke verantwoordelijkheid van de hotelhouder nietig. Waar in de rechtsverhouding tussen hotelhouder en gast de gemeenschappelijke aansprakelijkheid van toepassing is, zijn de exoneration-clausules principieel geldig (56). Zo is de hotelhouder overeenkomstig het gemeen recht aansprakelijk voor de voertuigen en levende dieren (zie hoger, nr. 9).

V. SLOTBESCHOUWINGEN

19. Samenvattend kan men zeggen dat de hervorming gunstig is voor de hotelhouders: de buitengewone graad van aansprakelijkheid van de hotelhouders steunde op een traditioneel wantrouwen jegens hen dat thans niet verantwoord is.

Nochtans vrijwaart de nieuwe regeling de rechten van de reizigers, aangezien de aansprakelijkheid van de hotelhouders op zekere gebieden wordt uitgebreid en overigens meer aangepast is aan de hedendaagse gebruiken in het reiswezen:

1° met betrekking tot de goederen die worden beschouwd als zijnde medegebracht naar het hotel;

2° de reizigers kunnen de hotelhouder verplichten tot het in bewaring nemen van bepaalde zaken;

3° exoneration-clausules zijn nietig;

4° de aansprakelijkheid wordt weder onbeperkt ingeval de hotelhouder of de personen die hem hun diensten verlenen, schuld treffen;

(56) Over de beperkingen van vrijstellingsclausules in het algemeen, zie: DABIN, J., *De la validité des clauses d'exonération de responsabilité en matière contractuelle, couvrant 1° la faute lourde du débiteur, 2° la faute lourde ou intentionnelle des préposés*, R.C.J.B., 1960, blz. 10-30.

5° voor de waardevolle zaken en het geld is het anachronistische maximum van duizend frank verdwenen (57).

Terecht kunnen we besluiten dat de wetgever er thans, veel meer dan vroeger, in geslaagd is de belangen van beide partijen, hotelhouder en gast, af te wegen. Bij het lezen van de voorbereidende werken valt het op dat er van de abstracte belangenafweging ernstig werk werd gemaakt. Voortdurend werden economische, sociologische, psychologische, enz. implicaties betrokken bij het uitwerken van de nieuwe regeling (58).

De doorgevoerde wijziging is evenwel beperkt om bevrediging te schenken: het hotelcontract is nog steeds een onbenoemde overeenkomst met alle gevolgen vandie (59), terwijl de hotelbewaargeving zelf niet vrij is van bezwaren de lege ferenda (zie hoger, nr. 6).

(57) *Parl. Besch., Kamer, 1969-70, nr. 569-4, blz. 7.*

(58) Over het afwegen van belangen en waarden door de jurist, zie: VAN GERVEN, W., *Het beleid van de rechter*, Antwerpen, Standaard, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1973, nrs. 32-37, blz. 132-160.

(59) Een bondig overzicht van de verschillende benaderingswijzen van onbenoemde overeenkomsten vinden we bij: PITLO, A., *Het systeem van het Nederlandse privaatrecht*, Haarlem, H.D. Tjeenk Willink & Zoon, 1968, vierde uitgave, blz. 358.